TRADIŢIE ŞI INOVAŢIE ÎN *BIBLIA DE LA BUCUREŞTI* (1688) ŞI *BIBLIA DE LA BLAJ* (1795): CONSTRUCŢII CU COMPLEMENT INTERN[1]

IMOLA-ÁGNES FARKAS

Universitatea Babeş-Bolyai, Facultatea de Litere
Str. Horea, nr. 31, 400202, Cluj-Napoca, România
imola.farkas@ubbcluj.ro

Cuvinte-cheie: complement intern, limba română veche, *Biblia de la Bucureşti*, *Biblia de la Blaj*.

Keywords: cognate object, old Romanian, *Biblia de la Bucureşti*, *Biblia de la Blaj*.

1. INTRODUCERE

Scopul acestui articol este de a examina trăsăturile construcţiilor cu complement direct intern în *Biblia de la Bucureşti* (BB.1688) (1a) şi de a le compara cu grupurile verbale corespondente din *Biblia de la Blaj* (B.1795) (1b):

(1) a. *Timotheiu ...* ***lucrul*** *Domnului* ***lucrează*** *ca şi eu* (BB.1688)
b. *Timoteiu…* ***lucrul*** *Domnului* ***lucrează****, ca şi eu* (B.1795) (1 Cor 16, 10)[2]

Caracterul specific al acestui complement este faptul că repetă, formal, radicalul verbului regent intranzitiv şi, semantic, conţinutul acestuia (*a lucra – lucrul*), deci este înrudit atât lexical, cât şi semantic cu el. Interesul nostru se concentrează atât pe caracteristicile lor sintactice şi semantice, cât şi pe modificările introduse la nivel lexical şi sintactic[3].

[1] O parte din rezultatul acestei cercetări a fost prezentată la ediţia a IX-a a Simpozionului internaţional „Explorări în tradiţia biblică românească şi europeană”, eveniment organizat între 9–11 mai 2019 la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi. Doresc să exprim mulţumiri domnului conf. univ. dr. Emanuel Conţac de la Institutul Teologic Penticostal Bucureşti pentru ajutorul acordat în înţelegerea şi analiza exemplelor din limba greacă şi celor doi referenţi anonimi pentru sugestiile primite în vederea îmbunătăţirii acestui articol.

[2] În această lucrare, fiecare exemplu din Sfânta Scriptură este însoţit de două referinţe: (i) versiunea Bibliei de unde am preluat exemplul (BB.1688, B.1795, B.2001 sau B.2013) şi (ii) sursa precisă indicată cu abrevieri biblice. În cazul în care avem acelaşi verset din mai multe versiuni biblice, această siglă este redată numai după ultimul exemplu.

[3] În secţiunea a 3-a a lucrării vom defini şi delimita mai clar construcţiile cu complement direct intern şi vom lua în revistă acele structuri similare care nu vor fi discutate în acest articol.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Deşi există numeroase studii consacrate construcţiilor cu complement direct intern în limba română veche şi modernă şi în limbile romanice în general (vezi mai jos), şi există mai multe analize dedicate atât problematicii mai generale a traducerii acestor două texte, cât şi a strategiilor de traducere pentru care au optat traducătorii acestor două versiuni ale Bibliei (Catană-Spenciu 2011, 2012a, 2012b şi referinţele incluse în ele), din informaţiile pe care le avem în momentul de faţă, problematica traducerii acestor structuri în BB.1688 şi B.1795 nu a fost abordată până acum dintr-o perspectivă lingvistică comparativă. Cu alte cuvinte, nu există o prezentare mai detaliată şi mai ales o analiză sintactică şi semantică a acestor construcţii în limba română (veche) pe baza acestor două versiuni ale Bibliei.

În secţiunea următoare formulăm câteva consideraţii generale asupra metodologiei, clarificând criteriul conform căruia am ales aceste două texte sacre, punctând fazele cercetării, prezentând sursele care au stat la baza celor două texte biblice româneşti şi menţionând problematica traducerii acestor două texte. În secţiunea 3 prezentăm caracteristicile generale ale construcţiilor cu complement direct intern în limba română veche şi modernă prin trecerea în revistă a studiilor care au abordat problematica complementului direct intern în bibliografia românească şi internaţională. În secţiunea 4 prezentăm trăsăturile acestor structuri în cele două texte menţionate mai sus, punând accent pe verbul regent, complementul direct intern şi modificatorul de tip calificativ. În secţiunea 5 interesul nostru se deplasează către asemănările şi diferenţele în ceea ce priveşte modul în care aceste structuri au fost traduse în BB.1688 şi în B.1795. În secţiunea finală formulăm concluziile desprinse din studiul întreprins.

2. METODOLOGIE, CRITERII ŞI SURSE

Punctul de plecare al analizei noastre îl reprezintă observaţia şi mai apoi generalizarea făcută în studiile (diacronice) anterioare (Bejan 1972: 93; Frâncu 2009: 180, 357; Dragomirescu şi Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 149; Nicula Paraschiv şi Niculescu 2016: 605), potrivit căreia aceste structuri sunt prezente în limba română veche (începutul secolului al XVI-lea, mai precis anul 1500 – sfârşitul secolului al XVIII-lea, mai precis anul 1780) într-un număr foarte mare mai ales în Scripturile sacre şi în general în textele religioase, şi ele sunt mai frecvente în textele traduse decât în cele originale[4]. Mai mult decât atât, se observă o diferenţă nu numai între cele două perioade ale limbii române vechi, unde textele aparţinând primei perioade (1500–1640) conţin un număr mai mare de

[4] În cadrul unui proiect care vizează analiza minuţioasă a construcţiilor cu complement direct intern în engleză, română şi maghiară, până acum am parcurs 72 de texte diferite, toate reprezentative pentru cele două perioade ale limbii române vechi (şi toate incluse în corpusul monografiei *The Syntax of Old Romanian*, 2016, editată de G. Pană Dindelegan), din care am extras mai mult de 200 de perechi diferite de verb–complement direct intern.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

astfel de structuri decât textele din a doua perioadă (1640–1780), unde se constată deja tendinţa treptată de a evita aceste structuri, ci şi între aceste două perioade ale limbii române vechi şi perioada pre-modernă (1780–1830), unde apariţia acestor structuri este din ce în ce mai rară. Frecvenţa obiectului intern este în continuă scădere spre etapa actuală de limbă, unde se găsesc doar câteva construcţii de acest fel (*a mânca mâncarea preferată*, *a dansa un dans*, *a munci o muncă grea*, *a tuşi o tuse seacă*, *a-şi trăi traiul*); vezi Dragomirescu (2013: 74, 76) sau Dragomirescu şi Nicolae (2013: 148). Asftel, criteriul conform căruia am ales aceste două texte sacre este foarte clar: pe de o parte, BB.1688 este prima ediţie integrală în limba română a Sfintei Scripturi, care a dominat spaţiul cultural românesc timp de un secol şi care este, din punct de vedere lingvistic, un text religios fundamental pentru a doua perioadă a limbii române vechi (1640–1780)[5]. Pe de altă parte, B.1795, tradusă de Samuil Micu Clain, este, din punct de vedere lingvistic, un text sacru reprezentativ pentru perioada pre-modernă, care, la rândul lui, este folosit ca punct de reper pentru ediţiile ulterioare ale Bibliei. Astfel, am ales aceste două texte ca să putem vedea dacă afirmaţiile din literatura de specialitate cu privire la schimbările diacronice în structura internă a construcţiilor cu complement direct intern pot fi confirmate doar pe baza unei analize minuţioase a acestor două texte sacre. Deşi nu putem vorbi de două variante succesive ale Bibliei – între cele două texte plasându-se, cronologic, Biblia Vulgata de la Blaj (1760–1761), care urmează canonul textului latin – considerăm că analiza Bibliei lui Petru Pavel Aron ar fi mai puţin relevantă, deoarece face parte tot din perioada a doua a limbii române vechi, astfel schimbările la nivel lexical şi/sau sintactic ar fi, probabil, mai puţin vizibile. Pe lângă compararea textului din B.1795 cu cel din BB.1688, raportarea ocazională a acestora la textele-sursă greceşti (*Septuaginta* Franeker, respectiv *Septuaginta* de la Frankfurt) şi identificarea diferenţelor sintactice şi semantice dintre acestea, ar fi utilă şi interesantă comparaţia acestor două texte româneşti cu ediţiile succesive ulterioare la baza cărora a stat, spre exemplu, B.1795, şi care ar permite clarificarea şi mai pronunţată a unor diferenţe de traducere. Dar din cauza tendinţei treptate de a evita tautologia exprimată de construcţiile cu complement direct intern, considerăm că studierea textelor sacre mai recente (de exemplu cele traduse în veacul al XIX-lea sau în secolul al XX-lea) din perspectiva construcţiilor cu complement intern ar fi, probabil, mai puţin relevantă şi cu siguranţă ar depăşi limitele unui singur studiu. Deşi facem câteodată referire la traducerile mai recente ale Bibliei (B.2001 sau B.2013), nu putem investiga toate detaliile acestor texte din perspectiva construcţiilor care ne interesează în acest studiu.

Aşa cum am menţionat deja, analiza noastră confirmă ideea susţinută în studiile lingvistice anterioare (vezi mai sus), potrivit căreia aceste structuri sunt prezente în Scripturile sacre într-un număr foarte mare mai ales în perioada limbii

[5] Ediţia din 1648, publicată la Bălgrad, este prima traducere integrală în limba română a Noului Testament şi nu a întregii Sfintei Scripturi (*Noul Testament de la Bălgrad*).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

române vechi (1500–1780) dar, aşa cum vom vedea, într-o anumită măsură, cu schimbări semnificative la nivelul lexical şi sintactic, şi în perioada imediat următoare (1795).

În prima fază, studiul a urmat colectarea unui corpus cât mai larg, având ca punct de plecare textul care datează din 1688. În cursul acestui proces, ţinând cont de amploarea acestui fenomen şi de restrângerea pe care am aplicat-o acestei clase de construcţii (vezi secţiunea 3), am încercat să parcurgem/răsfoim cât mai multe cărţi şi capitole din Vechiul şi Noul Testament, în unele cazuri ele fiind citite în întregime. Am încercat să nu ne limităm doar la primele pagini/primele două cărţi ale lui Moisi (Facerea şi Ieşirea), ci să găsim astfel de construcţii în diverse părţi şi capitole ale Sfintei Scripturi. În a doua fază, studiul a urmat extragerea structurile corespondente din B.1795 şi în a treia fază, analiza lor contrastivă din punct de vedere sintactic şi semantic.

Deoarece BB.1688 a pus o piatră de temelie la dezvoltarea limbii române scrise şi este textul de referinţă pentru tradiţia biblică românească, versiunile ulterioare româneşti ale Sfintei Scripturi, traduse şi/sau revizuite după anul 1688, se sprijină, în mod direct sau indirect, pe acest text. Samuil Micu Clain revizuieşte BB.1688 dar, în acelaşi timp, realizează o nouă versiune, având ca sursă principală în procesul traducerii textul grecesc al *Septuagintei* Franeker (1709). Deoarece identificarea precisă a principalelor texte-sursă folosite (mai ales) de traducătorii textelor biblice este de o importanţă deosebită pentru a aborda şi a interpreta corect fenomenul traductologic, trebuie să reţinem că un studiu contrastiv al celor două texte sacre (BB.1688 şi B.1795) şi implicit al construcţiilor cu complement intern în ele trebuie să aibă în vedere şi faptul că traducătorul textului din 1795 nu s-a folosit doar de BB.1688, la realizarea ei contribuind în primul rând textul grecesc menţionat mai sus, care este diferit de *Septuaginta* de la Frankfurt (1597), principalul text-sursă care a stat la baza Bibliei de la Bucureşti[6]. Astfel, în discutarea problemelor de traducere surprinse de Samuil Micu în glosele sale, în procesul de comparare al unui anumit verset cu complement direct intern din BB.1688 cu acelaşi verset din B.1795 trebuie avut în vedere faptul că introducerea unei schimbări (mai ales la nivel lexical, cum ar fi înlocuirea verbului, înlocuirea sau neexprimarea complementului direct intern, vezi secţiunea 5.2) sau prezenţa unei „nepotriviri” între acelaşi verset din BB.1688 şi B.1795 se datorează nu (neapărat a) unei erori sau unei alegeri făcute de traducătorul român, ci faptului că există două versiuni greceşti diferite care au constituit drept izvor principal pentru traducerea acestor două texte româneşti.

[6] Pentru mai multe informaţii referitoare la izvoarele (secundare) utilizate în BB.1688 şi B.1795, vezi Loría-Rivel (2004: 13–89), Munteanu (2008a: 21–26; 2008b: 119–124), Todoran (2008: 88–90), respectiv Pavel (2007: 96–104). Un rezumat excelent este prezentat în Catană-Spenchiu (2012a: 1087–1093; 2012b: 337–340).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

3. CONSTRUCŢIA CU COMPLEMENT INTERN. CONSIDERAŢII GENERALE

Complementul intern se realizează printr-un substantiv care are acelaşi radical cu verbul regent (înrudire lexicală şi semantică) (2) sau cu radicalul înrudit semantic cu verbul regent (înrudire semantică) (3); vezi Bejan (1972); Brâncuş şi Saramandu (1998); Avram (2001); Dimitriu (2002); Guruianu (2005); Hill şi Roberge (2006); Frâncu (2009); Dragomirescu (2010, 2013); Dragomirescu şi Nicolae (2013) sau Pomian (2015). Este caracteristic limbii literare (4), dar apare şi în texte religioase (5)[7]:

(2) *a* ***trăi*** *un* ***trai*** *fericit, a* ***lupta o luptă*** *grea, a* ***pofti pofte****, a* ***se veseli veselie*** *mare*
(3) *a* ***trăi*** *o* ***viaţă*** *fericită, a* ***dormi un somn*** *profund*, *a* ***plânge lacrimi*** *de mărgăritar*
(4) a. ***Şoptind şoapte*** *de amor* (M. Eminescu, *De-aş avea*)
b. *Şi-****am rîs un rîs*** *de vagabond* (G. Bacovia, *Sepulcre violate*)
c. Căci de mult v-**aţi trăit traiul**/V-aţi mîncat de mult mălaiul (*V. Alecsandri*, Curcile)
d. *Vodă ce-mi făcea?/****Porunci poruncea*** (G. Dem. Teodorescu, *Meşterul Manole*)
(5) a. *Amândoi* ***am visat*** *atunci câte* ***un vis*** (B.2001) (Fc 41, 11)
b. *celelalte* ***fapte*** *ale lui Ahazia, ce* ***a făcut*** *el* (B.2013) (2 Rg 1, 18)
c. ***Cântăm*** *acum cu osârdie* ***cântare*** *de bucurie ţie* (Rugăciuni 2009)

În literatura de specialitate mai recentă (Horrocks şi Stavrou 2010: 284, 287; Lavidas 2013a: 77–78, 2013b: 315, 2018: 54, 60), se vorbeşte de o clasificare ternară a construcţiilor cu complement direct intern, conform căreia poate exista înrudire lexicală şi semantică între un complement direct intern şi:

- un verb tranzitiv prototipic (care numai în configuraţie tranzitivă poate să apară), cu o structură argumentală care conţine în mod obligatoriu un argument extern (subiect) şi un argument intern (obiect) (*a face – a face fapte rele*), ceea ce corespunde unei structuri tranzitive
- un verb inergativ derivat, cu o structură argumentală care conţine un singur argument extern, dar care, în mod opţional, poate avea o pereche tranzitivă, unde argumentul intern este exprimat fie printr-un complement direct intern, fie printr-un alt obiect hiponimic/sinonimic sau cu înţeles înrudit cu verbul (*a cânta – a cânta un cântec*), ceea ce corespunde unei structuri tranzitivizate

[7] Stilul şi scrisul religios se delimitează de stilul şi scrisul literar; vezi Chivu (1995, 1997); Irimia (1999); Zafiu (2001) şi Teleoacă (2017a, 2017b).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

- un verb inergativ prototipic, cu o structură argumentală care conţine un singur argument extern, dar care, în mod excepţional, poate primi un argument intern exprimat exclusiv printr-un complement direct intern (*a râde – a râde un râs de vagabond*). Această structură se numeşte aspectuală/eventivă, deoarece funcţia de bază a complementului intern este de a delimita temporal acţiunea exprimată de verb: pe când *a râde* este atelic (*a râde timp de zece secunde*), *a râde un râs de vagabond* este telic (*a râde un râs de vagabond în zece secunde*)[8].

Cele mai multe verbe inergative derivate exprimă ideea de a (re)produce sau (re)crea un anumit lucru şi nu altul (Dragomirescu 2010: 212), cum ar fi *a cânta, a dansa, a scrie, a visa*, *a desena, a picta, a juca, a crea*, *a construi* sau *a mânca, a bea* (ultimele două verbe exprimă consumaţie)[9]. În cazul acestor verbe, ca de altfel şi în cazul verbelor tranzitive prototipice, poziţia complementului intern poate fi ocupată fie de un nominal înrudit lexical şi semantic cu verbul principal (vezi mai sus), fie de un nominal care nu are aceeaşi bază lexicală cu verbul. În acest caz nominalul se află într-o relaţie lexico-semantică de hiponimie/hiperonimie cu verbul, cum ar fi în *a face o prostie/o greşeală/o avere* sau *a cânta o doină/imnul naţional/o melodie/un colind* (vezi şi de Swart 2007: 37; Puigdollers Real 2008: 158; Dragomirescu şi Nicolae 2013: 148–149).

Mai mult decât atât, din punct de vedere sintactic, complementele interne din primele două clase definite mai sus se comportă diferit de obiectele construcţiilor aspectuale, deoarece ele trec testele canonice utilizate în literatură pentru distingerea complementelor interne de celelalte complemente: pot ocupa poziţia de subiect de suprafaţă în construcţii pasive (*Aceste jocuri au fost jucate online de toată lumea*); pot fi topicalizate (*Pictură pe sticlă n-a pictat nimeni până acum*); pot fi înlocuite cu un pronume referenţial (*Preşedintele a cântat imnul naţional, după care l-a cântat şi premierul*); pot fi modificate de o propoziţie subordonată relativă restrictivă (*El a visat visul care i-a rămas întipărit în minte până în prezent*); acceptă extracţia din poziţia în care au fost generate (*Ce ai dansat? Am dansat un tango*); şi, aşa cum am văzut până acum, pot fi definite sau nedefinite, la singular sau plural (pentru aceste teste în engleză, vezi Jones 1988: 90–100; Moltmann 1989: 301; Horita 1996: 225, 238, 242–244; Kuno şi Takami 2004: 107, 127–129; Puigdollers Real 2008: 158; Horrocks şi Stavrou 2010: 287; pentru română, vezi Dragomirescu 2013: 76 sau Dragomirescu şi Nicolae 2013: 152–154).

În analizele diacronice mai recente (Dragomirescu şi Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35; Pană Dindelegan 2016: 149; Nicula Paraschiv şi Niculescu 2016: 605) se menţionează faptul că aceste construcţii cu obiect intern

[8] Pentru clasificarea verbelor cu complement intern, vezi şi Dragomirescu (2010: 211–216), apud Creţia (1956).

[9] Cele două clase de verbe sunt deseori descrise unitar, vezi, de exemplu, Hay, Kennedy şi Levin (1999).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

sunt mult mai numeroase în textele aparţinând perioadei limbii române vechi decât în cele care aparţin perioadei limbii române actuale, unde, totuşi, ele nu lipsesc cu desăvârşire, mai ales din textul psalmic sau din rugăciuni (Teleoacă 2012, 2013). Mai precis, conform observaţiilor lui Frâncu (2009: 180, 357), dacă în perioada 1521–1640 complementul intern este deosebit de des întâlnit în diverse texte, în special în cele religioase, în perioada 1640–1780, el este mai puţin frecvent, uneori fiind chiar înlocuit cu sinonime. Această scădere continuă până în etapa actuală de limbă, unde ele există într-un număr (foarte) mic (Dragomirescu 2013: 74; Dragomirescu şi Nicolae 2013: 148; Melloni şi Masini 2017: 222). În traducerea textelor biblice, modelele greceşti, care, la rândul lor, sunt influenţate de textele ebraice, sunt predominante în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, când influenţa acestei limbi se intensifică în ţările române, şi astfel se explică numărul foarte mare al construcţiilor perifrastice şi pleonastice în general în Sfânta Scriptură, dar mai ales în Vechiul Testament (vezi Gamanovich 2001: 313 şi Arvinte 2006: 180–181)[10]. Dacă urmărim fenomenul restrângerii diacronice a apariţiei complementului direct intern în limba română din perspectivă interlingvistică, observăm că ea se află într-o situaţie asemănătoare cu limbile greacă şi ebraică, unde, pentru stadiul actual de limbă, foarte puţine verbe acceptă obiectul intern (Horrocks şi Stavrou 2010: 285–293). La polul opus se află limba engleză, care se bucură de un număr foarte mare de astfel de complemente: pe când în limba engleză veche ele sunt foarte rare, în engleza medie numărul lor creşte semnificativ atingând punctul culminant în perioada modernă, unde, totuşi, folosirea lor se limitează mai mult la stilul literar (Lavidas 2013a).

Deoarece cercetarea noastră se focalizează pe o perioadă mai scurtă şi se bazează numai pe aceste două texte religioase, nu vom putea oferi o imagine de ansamblu asupra tuturor schimbărilor lingvistice survenite în interiorul construcţiilor cu complement direct intern din aceste două perioade, dar cele mai reprezentative diferenţe în schimbarea construcţiei vor fi deja vizibile. Pe de o parte, în a doua versiune a Bibliei (B.1795) observăm fidelitatea construcţiilor cu complement direct intern faţă de structurile corespondente din prima versiune (BB.1688), care se datorează şi faptului că în multe cazuri nu există diferenţe semnificative între *Septuaginta* Frankfurt şi *Septuaginta* Franeker, cele două texte-sursă greceşti. Pe de altă parte, vedem că textul din 1795 introduce deja anumite schimbări la nivel lexical (verbe uşoare, sinonime/hiponime pentru verb sau complement, pentru a evita tautologia) şi sintactic (grupuri prepoziţionale cu statut de adjunct, introduse prin *cu* sau alte prepoziţii), astfel încât el anticipează deja normele actuale ale limbii române literare, aceste modificări putând fi regăsite (într-un număr şi mai mare) în traducerile mai recente ale Bibliei (B.2001 şi B.2013).

[10] Pentru o analiză a complementului direct intern în limbile ebraică şi greacă veche pe baza textelor biblice, vezi şi Mittwoch (1998), Horrocks şi Stavrou (2010), Lavidas (2013b) şi Gianollo şi Lavidas (2013).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Înainte de a începe analiza propriu-zisă, trebuie făcute câteva precizări. În primul rând, trebuie subliniat de la început că în acest studiu ne ocupăm exclusiv de acele construcţii, unde verbul este însoţit de un complement intern exprimat printr-un grup nominal. Prin urmare, vom discuta acele exemple, unde verbul este însoţit de un complement direct intern, între ei existând atât înrudire lexicală, cât şi legătură semantică. De obicei, cele două elemente apar în aceeaşi propoziţie (6a), dar există şi cazuri în care complementul, ca antecedent nominal, este modificat de o propoziţie subordonată relativă construită cu verbul cu care el este înrudit lexical şi semantic (6b). De asemenea, vom lua în considerare şi acele structuri, unde verbul este însoţit nu numai de un complement intern (*plîngere*), ci şi de un complement direct (*pre el*) (6c):

(6) a. *cea direaptă* ***judecată judecaţi*** (BB.1688) (In 7, 24)
b. *eu văzuiu* ***chinul*** *carele eghipteanii* ***chinuiesc*** *pre ei* (BB.1688) (Iş 3, 10)
c. ***Plînseră*** *pre el* ***plîngere*** *mare şi tare foarte* (BB.1688) (Fc 50, 10)

În acest ultim caz, avem o structură tranzitivă cu două obiecte/complemente aparent directe care nu sunt echivalente sintactic, deci ocupă două poziţii sintactice distincte: (i) un obiect/complement direct care denotă o entitate animată (*pre el*) şi (ii) un obiect/complement intern, numit şi secundar, care denotă o entitate inanimată (*plîngere*) (vezi Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 148–149).

Această constrângere şi specificare în aria de cercetare atrage după sine excluderea automată a altor structuri intensive şi tautologice, care se bazează, de exemplu, pe înrudirea lexicală şi semantică între un verb şi un constituent care nu este obiect/complement direct sau secundar: un subiect (7a), un atribut (7b) sau un gerunziu (7c), care de obicei exprimă intensitatea cu care se desfăşoară acţiunea verbului (vezi Gamanovich 2001: 313–314 sau Munteanu 2008a: 78):

(7) a. ***au zidit zidarii*** *beseareca Domnului* (BB.1688) (3 Ezr 5, 80)
b. *şi* ***am umblat*** *pustietăţi* ***neumblate*** (BB.1688) (Înţ 5, 7)
c. *Şi* ***făcînd vei face*** *şi* ***putînd vei putea*** (BB.1688) (1 Rg 26, 25)

În acelaşi fel, vom exclude din analiza noastră acele structuri care, în textul care reprezintă punctul de pornire al analizei noastre contrastive, sunt exprimate printr-un grup prepoziţional, introdus de diferite prepoziţii (*cu* (8a), *în* (8b), *după* (8c) sau *de* (8d)) şi acele structuri unde substantivul este din aceeaşi sferă semantică ca şi verbul principal, dar nu are acelaşi radical (9):

(8) a. *Nu* <u>*cu*</u> ***poruncă am poruncit*** *voao* (BB.1688) (Fap 5, 28)
b. ***acoperi-mă-voiu*** <u>*în*</u> ***acoperemîntul*** *aripilor Tale* (BB.1688) (Ps 60, 4)
c. ***Miluiaşte****-mă, Doamne,* <u>*după*</u> *mare* ***mila*** *ta* (BB.1688) (Ps 50, 1)
d. ***vînturîndu-se*** <u>*de*</u> ***vîntul*** *puterii Tale* (BB.1688) (Înţ 11, 21)

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

(9) a. *pentru cea multă a Lui **dragoste** carea **au iubit** pre noi* (BB.1688) (Ef 2, 4)
b. ***mergea** mai înaintea lor **cale** de trei zile* (BB.1688) (Num 10, 33)

Deşi analiza sintactică a obiectului intern în Dragomirescu şi Nicolae (2013: 152–154) se bazează pe astfel de construcţii hiponimice (Puigdollers Real 2008: 158, exemplele lor fiind *a dormi un somn profund* şi *a merge o cale lungă*), noi nu considerăm că avem a face cu complemente directe interne în adevăratul sens al cuvântului, deşi, într-o accepţie mai largă, toate aceste exemple se înscriu în categoria construcţiilor pleonastice şi tautologice[11].

Delimitarea noastră în această lucrare deci se referă la acele construcţii tautologice, unde există înrudire lexicală şi semantică între un verb şi un obiect/ complement intern (direct sau secundar) exprimat exclusiv printr-un grup nominal[12].

4. CONSTRUCŢIA CU COMPLEMENT INTERN ÎN BB.1688 ŞI B.1795. CONSIDERAŢII GENERALE

În aceste două variante ale Bibliei, am găsit numeroase construcţii cu complement intern, ceea ce confirmă ideea susţinută în studiile lingvistice anterioare, potrivit căreia aceste structuri sunt prezente într-un număr foarte mare în perioada limbii române vechi (Bejan 1972: 93; Frâncu 2009: 180, 357; Dragomirescu şi Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 149; Nicula Paraschiv şi Niculescu 2016: 605). Obiectivul nostru în această lucrare este de a oferi o analiză mai detaliată a acestor construcţii prin examinarea şi compararea trăsăturilor lor sintactice şi semantice, punând accent exclusiv pe proprietăţile (i) verbului (clasificarea sintactică şi semantică); (ii) ale complementului (formarea, numărul şi prezenţa/ absenţa articolului hotărât sau nehotărât, topica faţă de verbul regent) şi (iii) ale "modificatorului de tip calificativ" (Dragomirescu 2010: 213) (lexicalizarea modificatorului, poziţia acestuia faţă de complement). Desigur, pentru o imagine de ansamblu ar trebui luate în considerare şi alte aspecte (de exemplu fonetice), dar din cauza numărului covârşitor de fenomene sintactice şi semantice care merită a fi discutate, o astfel de analiză ar depăşi limitele unui singur studiu.

[11] Pentru o analiză mai detaliată a acestor şi a altor structuri, vezi Bejan (1972), Teleoacă (2012, 2013), Pomian (2015) sau Nicula Paraschiv şi Niculescu (2016).

[12] De altfel, se consideră că putem vorbi de construcţii interne propriu-zise numai în cazul verbelor inergative prototipice, unde complementul exprimă fie obiectul/conţinutul acţiunii (Horita 1996: 238–239; Mittwoch 1998: 312; Puigdollers Real 2008: 164–170), fie obiectul ce reprezintă rezultatul acţiunii acestor verbe (Massam 1990: 170–180; Kuno şi Takami 2004: 118–126; de Swart 2007: 40–42; Melloni şi Masini 2017: 238). Deşi suntem de aceeaşi părere, pentru a putea oferi o imagine cât mai cuprinzătoare a complementelor interne în aceste două versiuni ale Bibliei, în acest studiu nu vom elimina construcţiile cu verbe tranzitive şi inergative derivate.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Din punct de vedere sintactic, observăm că verbul poate fi tranzitiv (*a aduna*, *a blagoslovi/a binecuvânta*, *a boteza*, *a chinui*, *a curăţa*, *a dărui*, *a făgădui*, *a grăi*, *a iubi*, *a jertfi*, *a judeca*, *a jura*, *a lăuda*, *a mărturisi*, *a mirosi*, *a numi/a chema*, *a păzi*, *a pleşuvi/a rade*, *a prăznui/a serba*, *a răsplăti*, *a răspunde/a hotărî*, *a secera*, *a sfătui*, *a sufla*, *a trimite*, *a vedea*); inergativ derivat (*a bea*, *a cânta/a lăuda*, *a mânca*, *a zidi*); inergativ prototipic (*a locui, a păcătui/a greşi*, *a plânge a tângui*, *a sâmbeti*) sau reflexiv (*a se bucura*, *a se ciudi/a se înspăimânta*, *a se îmbăta*, *a se mâhni/a se întrista*, *a se mira*, *a se ridica/a se scula*). Remarcăm numărul destul de mare al verbelor tranzitive şi inergative derivate, care – aşa cum am văzut – acceptă nu numai complemente interne, ci şi alte argumente interne cu asemănare semantică cu verbul. Reţinem numărul mic al verbelor inergative prototipice, care, din punct de vedere semantic, sunt verbe atelice.

Cu privire la complementul intern, observăm în primul rând faptul că, în multe cazuri, el este exprimat prin infinitivul format cu sufixul *-re* fie în ambele versiuni ale Bibliei (*adunare*, *cântare*, *plângere*, *rădicare/sculare*, *răsplătire*, *trimiteri*); fie numai în prima (*mirosire*, *pleşuviri*, *seacerea*) sau numai în a doua versiune (*vedeare*); vezi şi Bejan (1972: 95). Conform descrierii tradiţionale, acest nominal exprimă numele acţiunii, de aceea este considerat ca având proprietăţi eventive şi exprimând rezultatul în configuraţia substantiv+subiect (Cornilescu 2004: 82). El derivă o tranziţie/schimbare de stare, focalizând atât pe punctul culminant cât şi pe starea care rezultă din culminarea evenimentului, de aceea operează cu verbe tranzitive şi inacuzative dar nu şi inergative. Din acest motiv, infinitivele **dormirea lui* şi **plângerea lui* nu sunt, în mod corect, considerate ca fiind gramaticale (vezi Cornilescu 2004: 103). Prezenţa acestui număr mare de infinitive formate cu sufixul *-re* este semnificativă din perspectiva dezbaterii în literatura de specialitate, conform căreia complementul direct intern exprimă nu numai un eveniment (interpretare eventivă, vezi Horita 1996: 238–239; Mittwoch 1998: 312; Puigdollers Real 2008: 164–170; Horrocks şi Stavrou 2010: 295–300), ci un eveniment care rezultă din acţiunea verbului (interpretare rezultativă, vezi Massam 1990: 170–180; Kuno şi Takami 2004: 118–126; de Swart 2007: 40–42; Melloni şi Masini 2017: 238).

Pe lângă câteva cazuri izolate unde se modifică forma de număr a complementului intern, forma de singular articulat din BB.1688 corespunzând formei de plural articulat în B.1795 (vezi de exemplu (10), unde textul din Frankfurt este identic cu cel din Franeker, termenul *φυλακὴν* „paza” fiind singular şi articulat cu articol hotărât în ambele texte (*τὴὴν φυλακὴν*), prezenţa pluralului *pazele* în textul lui Samuil Micu putând fi explicată doar prin influenţa din Vulgata, unde substantivul corespunzător este la plural), am constatat că acest complement nedefinit poate obţine un articol hotărât ca o consecinţă directă a poziţiei acestuia faţă de modificatorul de tip calificativ (11) sau chiar şi în lipsa acestuia (de exemplu în cazul versetelor date în (12) cele două texte greceşti sunt identice, substantivul *ἀνταπόδοσιν* „răsplătire/plată” fiind fără articol hotărât).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

(10) a. *şi vor* ***păzi*** *fiii lui Israil* ***paza*** *lui Dumnezău* (BB.1688)
b. *fiii lui Israil* ***păzea pazele*** *lui Dumnezeu* (B.1795) (Num 9, 19)
(11) a. ***ai mărturisit*** *cea bună* ***mărturisire*** (BB.1688)
b. ***ai mărturisit mărturisirea*** *cea bună* (B.1795) (1 Tim 6, 12)
(12) a. ***răsplăteaşte răsplătire*** *celor mîndri* (BB.1688)
b. ***răsplăteaşte răsplătirea*** *celor mândri* (B.1795) (Ps 93, 2)

Topica acestui complement coincide cu cea din limba contemporană, unde el este postpus regentului verbal. Acest lucru este confirmat de majoritatea exemplelor extrase din corpus, cu câteva excepţii, unde, aşa cum se menţionează şi în Frâncu (2009: 180), se urmăreşte focalizarea sau avem a face cu topicalizare (de exemplu (13)), în cadrul căreia complementul este ridicat într-o poziţie pre-verbală:

(13) a. *Timotheiu ...* ***lucrul*** *Domnului* ***lucrează*** *ca şi eu* (BB.1688)
b. *Timoteiu…* ***lucrul*** *Domnului* ***lucrează****, ca şi eu* (B.1795) (1 Cor 16, 10)

În privinţa modificatorului de tip calificativ şi a poziţiei acestuia, notăm că în unele cazuri în prima versiune a Bibliei el este antepus ((14a) şi (15a)), iar în a doua variantă el este postpus complementului ((14b) şi (15b)):

(14) a. *cea direaptă* ***judecată judecaţi*** (BB.1688)
b. ***judecată*** *dreaptă* ***judecaţi*** (B.1795) (In 7, 24)
(15) a. ***ai mărturisit*** *cea bună* ***mărturisire*** (BB.1688)
b. ***ai mărturisit mărturisirea*** *cea bună* (B.1795) (1 Tim 6, 12)

Dacă abordăm problematica acestor construcţii din perspectiva limbii engleze, unde, mai ales în cazul verbelor inergative, prezenţa modificatorului şi, prin urmare, modificarea acestor grupuri nominale este obligatorie pentru a evita pleonasmul cauzat de repetiţia formei verbului de către complementul direct intern, „copia" lexicală a verbului, este interesant de observat că în traducerile noastre în câteva cazuri complementul apare şi în lipsa modificatorului de tip calificativ:

(16) a. *să* ***va jura jurămînt*** (BB.1688)
b. *să* ***va jura jurământ*** (B.1795) (Num 30, 3)
(17) a. *bunătate şi* ***învăţătură*** *şi cunoştinţă* ***învaţă-mă*** (BB.1688)
b. *bunătate şi* ***învăţătură*** *şi cunoştinţă* ***mă învaţă*** (B.1795) (Ps 118, 66)

Când complementul intern figurează într-o construcţie reflexivă, modificatorul este omis în mai multe cazuri ((16), dar vezi şi exemplele din (18), preluate doar din BB.1688), iar în (17) coordonarea între cele trei argumente interne interpretate semantic ca Temă situează complementul intern *învăţătură* într-o poziţie non-adiacentă verbului, deci lipsa modificatorului devine acceptabilă:

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

(18) a. *şi* ***să rugară rugile*** (BB.1688) (Iona 1, 15)
b. *Veniţ, să luăm vin şi să* ***ne îmbătăm beţie*** (BB.1688) (Is 56, 12)

Perechea verb–complement direct intern este de multe ori însoţită nu de un modificator, ci de un grup nominal Beneficiar (19), unui grup prepoziţional interpretat semantic ca Sursă (20) sau Locativ (21):

(19) a. ***să prăznuiţ praznic*** *Domnului* (BB.1688)
b. ***să sărbaţi sărbătoare*** *Domnului* (B.1795) (Num 29, 12)
(20) a. ***graiurile*** *ce* ***s-au grăit*** *de Ieremia prorocul den rostul Domnului* (BB.1688)
b. ***graiurile*** *care* ***s-au grăit*** *prin Ieremiia din gura Domnului* (B.1795) (3 Ezr 1,48)
(21) a. ***va răspunde răspunsu*** *în casa părintelui ei* (BB.1688)
b. ***va hotărî hotărâre*** *în casa tatălui său* (B.1795) (Num 30, 4)

Aşa cum reiese deja din ultimele exemple, există alte modificări semnificative în traducerea acestor construcţii în cele două versiuni ale Bibliei, pe care le vom discuta în următoarea secţiune.

5. TRADIŢIE ŞI INOVAŢIE ÎN BB.1688 ŞI B.1795

5.1. TRADIŢIE ÎN BB.1688 ŞI B.1795

În versiunea din 1795 a Bibliei se observă, în primul rând, fidelitatea construcţiilor cu complement direct intern faţă de construcţiile corespondente din versiunea precedentă (BB.1688). Aşa cum arată următoarele exemple, în multe cazuri traducerea acestor structuri nu aduce modificare nici în lexicul, nici în structura lor sintactică:

(22) a. ***suflă*** *în faţa lui* ***suflare*** *de viaţă* (BB.1688)
b. ***au suflat*** *în faţa lui* ***suflare*** *de viiaţă* (B.1795) (Fc 2, 7)
(23) a. ***mirosi mirosul*** *hainilor lui* (BB.1688)
b. ***au mirosit mirosul*** *hainelor lui* (B.1795) (Fc 27, 27)
(24) a. şi ***junghe jungheri*** (BB.1688)
b. şi ***giunghie giunghieri*** (B.1795) (Fc 43, 16)[13]
(25) a. ***trimiteţi trimiteri*** *celora ce nu au* (BB.1688)
b. ***trimiteţi trimiteri*** *la cei ce nu au* (B.1795) (3 Ezr 9, 52)

[13] Această sintagmă, care nu este preluată de *Septuaginta*, redă ebraicul cu sensul *şi jertfeşte jertfe*. Este interesant că texte-sursă nu prezintă construcţia cu complement direct intern, ci prezintă o formă care corespunde grupului verbal *şi sacrifică jertfe* (vezi Catană-Spenchiu 2011: 77).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

(26) a. ***să zideascĕ zidurile*** (BB.1688)
b. ***să zidească zidurile*** (B.1795) (1 Mac 10, 11)
(27) a. *şi vericare* ***sfat*** *vă* ***veţ sfătui*** (BB.1688)
b. *şi orice* ***sfat veţi sfătui*** (B.1795) (Is 8, 10)
(28) a. *Voiu* ***aduna*** *preste el* ***adunare*** (BB.1688)
b. *Voiu* ***aduna*** *la el* ***adunare*** (B.1795) (Is 56, 8)
(29) a. ***au plîns plîngere*** *mare foarte* (BB.1688)
b. ***au plâns plângere*** *mare foarte* (B.1795) (2 Rg 13, 36)
(30) a. *pînă a priimi pămîntul* ***sîmbetele*** *lui* ***a sîmbeti*** (BB.1688)
b. *până au plinit pământul* ***sâmbetele*** *sale,* ***a sâmbeti*** (B.1795) (2 Par 36, 21)
(31) a. ***Jîrtvuiaşte*** *la Dumnezău* ***jîrtvă*** *de laudă* (BB.1688)
b. ***Jărtveaşte*** *lui Dumnezeu* ***jârtvă*** *de laudă* (B.1795) (Ps 49, 15)
(32) a. ***Cîntaţi*** *Domnului* ***cîntare*** *noao* (BB.1688)
b. ***Cântaţi*** *Domnului* ***cântare*** *noao* (B.1795) (Ps 95,1; 97,1; 149,1)

Aceste exemple demonstrează faptul că în multe cazuri traducătorul textului din 1795, pe lângă faptul că, pornind de la *Septuaginta* Franeker, a realizat o nouă versiune a Bibliei, a revizuit prima ediţie integrală a Bibliei în limba română, a optat pentru păstrarea soluţiei de traducere din BB.1688 şi nu a dorit să se depărteze de acest text, ceea ce dovedeşte respectul faţă de versiunea anterioară a textului sacru: de multe ori în B.1795 figurează aceeaşi pereche de verb–complement intern ca în varianta din 1688.

5.2. INOVAŢIE ÎN BB.1688 ŞI B.1795. NIVEL LEXICAL

Dacă în a doua versiune a Bibliei se observă fidelitatea acestor construcţii faţă de structurile corespondente din prima versiune, remarcăm totuşi câteva modificări semnificative introduse la nivel lexical şi sintactic. În ceea ce priveşte inovaţiile la nivel lexical, introducerea unor sinonime în B.1795 constituie diferenţa cea mai nuanţată între aceste două versiuni ale Bibliei. Această modificare de multe ori se manifestă prin înlocuirea unui termen folosit cu precădere în contexte religioase cu unul folosit şi în afara textelor religioase (ex. *a blagoslovi – a binecuvânta*, *a oşti/ a nevoi – a se lupta*). Cele mai importante consecinţe ale acestui procedeu sunt următoarele:

a. înlocuirea verbului

Pe de o parte, aşa cum observă Frâncu (2009: 357), pentru perioada 1640–1780, obiectul intern este destul de frecvent, dar există şi tendinţa de a-l înlocui cu hiponime/sinonime pentru a evita tautologia, chiar şi în prezenţa unui modificator de tip calificativ. Deoarece versiunea din 1795 a Bibliei, care ne interesează pe noi în acest studiu, se încadrează în perioada imediat următoare, este de aşteptat să găsim exemple, unde – în loc de înrudire lexicală şi semantică – să avem numai

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

înrudire semantică între verb şi obiect. Această observaţie este confirmată de următoarele exemple, unde se introduce fie un sinonim verbal ((33) şi (34)), fie un aşa-numit „verb uşor” (35), vezi şi Frâncu (2009: 357) pentru aceeaşi observaţie[14]. Notăm că acest fenomen de a înlocui verbul regent cu un verb sinonimic sau cu un verb uşor la acest stadiu al limbii, este – cel puţin din perspectiva celor două traduceri – un fenomen izolat şi nicidecum consecvent (pentru alte exemple cu *a numi numele*, respectiv *a jertfi jertfă* în BB.1688, care s-au tradus în B.1795 folosind aceeaşi pereche de verb-complement, vezi 3 Ezr 4, 63 şi 3 Rg 16, 24, respectiv Ps 4, 5; 26, 11; 49, 15; 106, 22)[15]:

(33) a. ***numi*** *Adam* ***numele*** *muierii lui: „Viaţă“* (BB.1688)
b. ***au chemat*** *Adam* ***numele*** *muierii sale Viiaţă* (B.1795) (Fc 3, 20)
(34) a. *şi* ***vor pleşuvi*** *asupra ta* ***pleşuviri*** (BB.1688)
b. *şi* ***vor rade*** *asupra ta* ***pleşugire*** (B.1795) (Ez 27, 31)
(35) a. ***jîrtvuiră jîrtvă*** (BB.1688)
b. ***au adus jertvă*** *lui Dumnezeu* (B.1795) (Iona 1, 15/16)

Este interesant de observat cu privire la perechea de exemple din (33) că deşi Nicolae Milescu a tradus acest verset cu termeni înrudiţi, în textele de la Frankfurt, respectiv Franeker nu există înrudire lexicală între verb şi complement, verbul *kaleo* „a chema” nefiind din aceeaşi familie cu substantivul *onoma* „nume” (vezi *Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή*)[16]. Acest lucru se poate explica prin încercarea traducătorului de a include o construcţie cu un complement intern, (foarte) caracteristic limbii religioase din această perioadă (Teleoacă 2012, 2013), cu toate că în versetul corespondent din principalul text-sursă nu există o astfel de structură. Faptul că Samuil Micu, în schimb, a tradus diferenţiat verbul şi complementul intern se explică prin faptul că ele nu sunt înrudite nici în limba

[14] Acest termen (în engleză *light verb*) a fost introdus de Jespersen (1965: 117) pentru structurile V + substantiv de tipul *have a rest* „a lua o pauză”, *take a walk* „a se duce la plimbare” sau *give a shout* „a scoate un strigăt”. Deşi de atunci sensul acestui termen s-a extins, în această lucrare numai interpretarea iniţială va fi luată în considerare. Mai precis, verbele *to have* „a avea”, *to take* „a lua” şi *to give* „a da” în astfel de cazuri au un statut (semi)lexical, fără a putea fi considerate verbe auxiliare (Butt şi Geuder 2001: 323, 328–329). Un astfel de verb – semantic vorbind – uşor sau neutru, care este mai degrabă o expresie a modului, timpului, aspectului şi/sau acordului, se combină cu un obiect direct exprimat printr-un substantiv deverbal, şi acest element este cel care, de fapt, exprimă acţiunea: de exemplu, *have a rest* înseamnă *to rest* „a se odihni”, *take a walk* înseamnă *to walk* „a se plimba” etc. (pentru mai multe detalii, vezi Kearns 1988, Diesing 1998 sau Butt 2010).

[15] Un alt exemplu dat de Frâncu (2009: 357) pentru intenţia de a evita tautologia construcţiei este *a dărui un dar* (BB.1688), care în unele surse din perioada limbii române vechi este înlocuit cu *a da un dar*. În cazul nostru, găsim structura *a dărui un dar* în ambele surse: ***Dărui****-m mie Dumnezeu* ***dar*** *bun* (BB.1688), şi ***dăruitu****-mi-au mie Dumnezeu* ***dar*** *bun* (B.1795) (Fc 30, 20).

[16] În greacă există expresia *onomazo onoma* „a numi un nume”, dar are de regulă sensul de „a invoca numele (lui Dumnezeu)” în sens religios, şi nu de „a da nume cuiva care până atunci nu are nume”.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

greacă. Cu alte cuvinte, în acest caz traducătorul se sprijină pe BB.1688 doar în mod indirect, rămânând fidel în primul rând textului grecesc din 1709.

În privinţa următoarei perechi din (34), remarcăm faptul că BB.1688 traduce fidel textul grec, verbul şi complementul intern fiind înrudite lexical, iar substantivul *φαλακρώματα* „pleşuviri" fiind la plural[17]. În Franeker nu avem acest verset în textul principal (după versetul 30 urmează 32), dar la începutul versetului 32 există o trimitere la subsol care indică variaţii în manuscrise. Deşi în aparatul critic există ceva similar versiunii lui Samuil Micu, ea corespunde cel mai bine textului latinesc din Vulgata, unde în fraza *Et radent super te calvitium* nu există înrudire lexicală între verbul *radent* şi complementul *calvitium*. Aşadar, acolo unde a avut probleme, Micu a „reparat" textul său cu ajutorul versiunii latine.

În cazul exemplului din (35), notăm că cele două cuvinte (verb şi complement) sunt înrudite în ebraică şi greacă (*καὶ ἔθυσαν θυσίαν*). Deşi avem „au jertfit jertfă" şi în Franeker, Samuil Micu renunţă la repetiţie şi redă acest verset cu un verb uşor. Deşi acest procedeu este, la acest stadiu al limbii, folosit mai degrabă în mod izolat, el reprezintă primul pas către un mecanism foarte des folosit în limba română actuală, şi care este preferat şi în versiunile mai recente ale Bibliei (vezi şi structurile corespunzătoare acestor exemple exprimate cu un complement direct intern lexical şi semantic înrudit cu verbul în BB.1688 şi B.1795):

(36) a. *şi când* ***a simţit*** *[Isaac]* ***mirosul*** *hainei lui* (B.2001) (Fc 27, 27)
b. *Şi orice* ***sfat*** *îl* ***veţi gândi*** (B.2001) (Is 8, 10)
c. ***Să faceţi o sărbătoare*** *pentru Domnul* (B.2013) (Num 29, 12)
d. ***se leagă*** *cu* ***un jurământ (face un jurământ*** *ca să-şi lege sufletul)* (B.2013) (Num 30, 3)

Pe de altă parte, există şi tendinţa de a înlocui un verb care face parte din aceeaşi sferă semantică ca elementul nominal cu unul care face parte din aceeaşi sferă semantică ca elementul nominal, dar este şi înrudit lexical cu el (pentru alte exemple, unde *a greşi un păcat* din BB.1688 este tradus cu *a păcătui un păcat* în B.1795, vezi Ep Ier 1, 2 şi Neh 1, 6):

(37) a. *Şi care iaste* ***păcatul*** *nostru care* ***am greşit*** (BB.1688)
b. *Şi care e* ***păcatul*** *nostru, care* ***am păcătuit*** (B.1795) (Ier 16, 9)

Este interesant de observat că pe când în *Septuaginta* de la Frankfurt substantivul *hamartia* „păcat" este din aceeaşi familie lexicală cu *hemartomen* „am păcătuit" (literal, traducerea acestui verset ar fi „Şi care este păcatul nostru pe

[17] În ebraică termenul *qorḥâ* „pleşuvie/chelie" este la singular. Astfel, prezenţa pluralului în cadrul complementului intern *pleşuviri* poate are scopul de a transmite şi sublinia ideea că toţi cei implicaţi în doliul pentru cetatea Tir îşi vor rade părul, deci vor rezulta „chelii" (adică vor fi capete pleşuve) şi nu o singură chelie. Este ca atunci când ar fi zis „Vor rămâne cu inimile zdrobite" în loc de „Vor rămâne cu inima zdrobită".

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

care l-am păcătuit"), în mod surprinzător Nicolae Milescu şi/sau revizorii lui bucureşteni nu au fost fideli acestui text grecesc, spre deosebire de traducătorul blăjean, care a rămas fidel textului grecesc şi a păstrat înrudirea dintre verb şi complement intern.

Observăm acelaşi fenomen şi dintr-o perspectivă mai largă, unde, spre deosebire de celelalte surse reprezentative pentru perioada veche (Frâncu 2009), găsim un verb uşor cu substantivul *vis* în loc de verbul *a visa*, care, în schimb, este folosit mai recent în versetul corespondent din B.2001:

(38) a. ***am văzut*** *amândoi* ***vis*** (B.1688)
b. ***am văzut*** *amândoi* ***vis*** (B.1795)
c. *amândoi* ***am visat*** *atunci câte* ***un vis*** (B.2001) (Fc 41, 11)

Observăm, deci, primii paşi către un procedeu mai frecvent utilizat în limba română actuală, acela de a folosi un sinonim verbal/un verb uşor pentru a evita redundanţa construcţiei.

b. înlocuirea complementului direct intern

În primul rând, direcţia de „înlocuire" a complementului intern se desfăşoară dinspre complementul direct intern spre complement direct, unde complementul intern este înlocuit cu un hiponim/sinonim, singura înrudire cu verbul fiind, astfel, cea semantică:

(39) a. *Eu* ***mîncare am să mănînc*** *carea voi nu o ştiţ* (BB.1688)
b. *Eu* ***am a mânca bucatele*** *care voi nu le ştiţi* (B.1795) (In 4, 32)

În (39a) substantivul singular *brosis* „hrană, mâncare" nu este înrudit cu verbul infinitiv prezent *phagein* „a mânca" (verbul corespunzător ar fi *βιβρώσκω*, *bibrosko*). Deoarece ediţia Franeker are doar Vechiul Testament, în cazul acestui verset din Noul Testament nu ne putem baza pe acest text grecesc. Dar ţinând cont de faptul că în cazul textului din Ioan nu există variaţii în ediţiile critice standard (Conţac, c. p.), reţinem faptul că această versiune ulterioară românească a Sfintei Scripturi renunţă la redundanţa construcţiei cu complement intern care este prezentă în versiunea românească anterioară.

Este interesant de observat că în următorul exemplu cele două verbe sinonimice se află într-o relaţie de coordonare şi nominalul eventiv format cu sufixul *-re* are aceeaşi rădăcină fie cu (liniar vorbind) al doilea verb, aflându-se astfel în vecinătatea acestuia (40a), fie cu (liniar vorbind) primul verb nefiind astfel adiacent în mod direct cu el (40b):

(40) a. *şi-l plînsără pre el şi-l* ***tînguiră*** *pre el tot Israilul* ***tînguire*** *mare* (BB.1688)
b. *şi l-****au plâns*** *pre el şi l-au tânguit tot Israilul* ***plângere*** *mare* (B.1795) (1 Mac 9, 20)

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

În textul din Frankfurt verbul *kopto* „a se boci, a se lovi în piept cu pumnul” este folosit cu complementul intern *kopeton* „bocet” (*καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν*). Deoarece textul grec din Franeker este identic cu cel din Frankfurt, este ciudat faptul că Samuil Micu nu a respectat corespondenţele în acest caz. În această situaţie, în loc de „l-au plâns şi l-au tânguit tânguire mare” sau „l-au plâns şi l-au jelit jeluire mare”, repetiţia radicalului din cadrul complementului intern nu se realizează cu verbul adiacent complementului.

Pe de altă parte, sunt mult mai rare acele cazuri, unde un complementul direct este înlocuit cu un complement direct intern, dând, astfel, naştere la un grup verbal cu înrudire lexicală şi semantică între elementele constitutive. Următoarea pereche de exemple se bazează doar pe sinonimia între cele două complemente:

(41) a. ***voiu vedea*** *această* ***videnie*** *mare* (BB.1688)
b. ***voiu vedea*** *această* ***vedeare*** *mare* (B.1795) (Iş 3, 3)

Această tendinţă aduce argumente în favoarea ideii formulate de Frâncu (2009), că în perioada 1640–1780 complementul intern este mai puţin frecvent, uneori fiind chiar înlocuit cu sinonime. Din studierea mai profundă a acestui text sacru datând din 1795, ajungem la concluzia că este foarte greu să găsim exemple unde un complement direct este înlocuit cu un complement direct intern. Dacă găsim cazuri unde se constată înlocuirea elementului nominal, acest procedeu se desfăşoară dinspre complementul direct intern spre complementul direct, şi nu invers.

c. înlocuirea verbului şi a complementului direct intern

Prin introducerea unui alt verb şi alt complement direct intern, între care există o relaţie de înrudire atât lexicală, cât şi semantică, obţinem următoarele perechi:

(42) a. ***Lăudaţ*** *Domnului* ***laudă*** *noao* (BB.1688)
b. ***Cântaţi*** *Domnului* ***cântare*** *noao* (B.1795) (Is 42, 10)
(43) a. *urîiu eu toată lumea şi* ***truda*** *mea carea* ***am trudit*** *supt soare* (BB.1688)
b. *am urât eu toată* ***osteneala*** *mea, carea* ***am ostenit*** *supt soare* (B.1795) (Ecc 2, 18)
(44) a. ***Nevoinţa*** *cea bună* ***m-am nevoit*** (BB.1688)
b. ***Luptă*** *bună* ***m-am luptat*** (B.1795) (2 Tim 4, 7)

Aşa cum s-a precizat deja în literatura de specialitate (Loría-Rivel 2004, Pavel 2007, Munteanu 2008a), există nu numai o paralelă şi o concordanţă lingvistică semnificativă între cele două texte biblice, ci, aşa cum arată şi aceste exemple, şi divergenţe lexicale nuanţate, având în vedere faptul că B.1795 a jucat un rol foarte important în procesul de unificare a limbii române literare.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

În anumite cazuri, relaţia de sinonimie dintre cele două verbe (şi, prin urmare, cele două complemente) este confirmată de glosarul la sfârşitul Bibliei blăjene[18]:

(45) a. ***să mîhni*** *Iona* ***mîhnire*** *mare* (BB.1688)
b. ***s-au întristat*** *Iona cu* ***întristare*** *mare* (B.1795) (Iona 4, 1)
(46) a. *Şi* ***să ciudi*** *Isaac* ***ciudă*** *foarte mare* (BB.1688)
b. *Şi* ***s-au spăimântat*** *Isaac cu* ***spaimă*** *mare* (B.1795) (Fc 27, 33)
(47) a. *întru* ***socotinţă ce va socoti*** *Dumnezău pre voi* (BB.1688)
b. *întru* ***cercetarea*** *în carea* ***va cerceta*** *pre voi Dumnezeu* (B.1795) (Fc 50, 24)
(48) a. ***Să prăznuiţ praznic*** *Domnului* (BB.1688)
b. ***Să sărbaţi sărbătoare*** *Domnului* (B.1795) (Num 29, 12)
(49) a. *Bărbat au fămeaie carele* ***se va ruga*** *tare* ***rugă*** (BB.1688)
b. *Bărbat au muiare care tare* ***va făgădui făgăduinţă*** (B.1795) (Num 6, 2)
(50) a. *au* ***va răspunde răspunsu*** *pentru sufletul lui* (BB.1688)
b. *au* ***va hotărî hotărâre*** *despre sufletul său* (B.1795) (Num 30, 3)
(51) a. şi ***să rădicară*** asupra lui ***rădicare*** (BB.1688)
b. ***s-au sculat*** asupra lui ***sculare*** (B.1795) (2 Par 25, 27)

În acest ultim caz, Samuil Micu adnotează, minuţios, acest loc aparent obscur explicând această construcţie intensivă prin glosa (a) „Adecă: au făcut sfat cu tirănie asupra lui ca să-l omoară” (394).

În unele cazuri, introducerea şi folosirea sinonimelor la nivel verbal şi nominal nu se desfăşoară în mod consecvent. Contrastul dintre următoarele două perechi de exemple este vizibil:

(52) a. ***blagoslovenia*** *ce l-****au blagoslovit*** *pre dînsul tatul lui* (BB.1688)
b. ***binecuvântarea*** *cu carea l-****au binecuvântat*** *pre el tatăl său* (B.1795) (Fc 27, 41)
(53) a. *aceasta e* ***blagoslovenia*** *carea* ***au blagoslovit*** *Moisi* (BB.1688)
b. *aceasta easte* ***blagosloveniia*** *cu carea Moisi ...* ***au blagoslovit*** (B.1795) (Dt 33, 1)

[18] În primele trei perechi de exemple observăm şi introducerea prepoziţiilor *cu*, respectiv *în* în faţa complementului intern. Aşa cum vom vedea mai jos în secţiunea 5.3, introducerea prepoziţiei în faţa complementului direct intern este o inovaţie introdusă de Samuil Micu, în textul grecesc care a stat la baza Bibliei de la Blaj complementul direct intern fiind exprimat printr-un grup nominal şi nu prepoziţional. Astfel, în (45) *Καὶ ἐλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην* literal s-ar traduce prin „Şi s-a întristat Iona o întristare mare”, unde substantivul *întristare* este în acuzativ în greacă; iar în (46), unde, din nou nu avem prepoziţie, textul, literal, zice: „Şi s-a înspăimântat Isaac cu spaimă mare” (*ἐξέστη δὲ Ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα*). Al treilea exemplu este mai interesant, deoarece *ἐπισκοπῇ δὲ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεός* literal înseamnă „cu cercetare vă va cerceta pe voi Dumnezeu”. Deoarece greaca nu are nicio prepoziţie, ci foloseşte dativul instrumental, forma de dativ a termenului *episkope* „cercetare” nu poate fi tradusă în română decât prin grupul prepoziţional *cu cercetare*. În ebraică construcţia intensivă *cercetând vă va cerceta* este menită să exprime faptul că acţiunea se va desfăşura negreşit (vezi şi Gamanovich 2001: 313–314 sau Munteanu 2008a: 78).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Samuil Micu, oscilând între cei doi termeni, face deja primele paşi spre o reînnoire a lexicului, înlocuind termenul mai vechi şi împrumutat din slavonă (*a blagoslovi*) cu termenul calchiat din greacă (*a binecuvînta*), ambele verbe redând acelaşi termen în sursele greceşti cu sensul de „a vorbi ce este bine/a vorbi de bine/a binecuvînta". Astfel, la sfârşitul secolului al XVIII-lea traducătorul ardelean anticipează fenomenul care are loc abia în secolul al XIX-lea, unde termenul din greacă înlocuieşte treptat termenul împrumutat din slavonă (Munteanu 2008a: 114, 168; Catană-Spenchiu 2011: 76).

Ceea ce reţinem din această parte a secţiunii este, în primul rând, fidelitatea în modul de traducere a construcţiilor cu complement direct intern în B.1795 faţă de structurile corespondente din versiunea anterioară a Bibliei, prin păstrarea înrudirii atât lexicale, cât şi semantice.

d. neexprimarea verbului sau a complementului direct intern

Un exemplu interesant, prezentat şi analizat şi în Munteanu (2008a: 67–68), este următorul:

(54) a. *şi* ***unghi unghind*** *a doao copite* (BB.1688)
b. *şi care are despărţite* ***unghile*** *în doao copite* (B.1795) (Lev 11, 3)

Problema pusă de această exprimare greoaie din BB.1688, care se bazează pe transpunerea literală a secvenţei corespondente din greacă, a fost rezolvată de Samuil Micu nu prin înlocuirea verbului sau a complementului direct intern, ci prin parafrazarea ideii originale a întregii secvenţe, ajungând astfel la o formulare mai firească. Această metodă se dovedeşte a fi utilă când textul original este obscur, astfel, traducător, care nu are dreptul de a trece peste un verset sau a lăsa un fragment obscur netradus, se foloseşte de context şi de unele cuvinte ale fragmentului, ghicind astfel sensul acestuia (Loría-Rivel 2004: 320–321).

În unele cazuri, complementul direct intern este omis în totalitate din versiunea de la Blaj a Bibliei:

(55) a. *Veniţ, să luăm vin şi* ***să ne îmbătăm beţie*** (BB.1688)
b. *Veniţi să bem vin şi* ***să ne îmbătăm*** (B.1795) (Is 56, 12)

Se menţionează în glosa la Isaiia, capitolul 56, versetul 12 că „Acest verş în unele biblii nu să află, iară în cea veachie easte" (588), unde „unele biblii" face trimitere la traduceri variate fără precizarea autorului sau a titlului traducerii, iar „cea veachie" se referă la BB.1688 (vezi Catană-Spenchiu 2012a: 1096, 1099). Aşa cum menţionează şi Pavel (2007: 98), în acest caz BB.1688 este revendicată drept model exclusiv pentru acest context (acest verset este inclus în textul grecesc de la Frankfurt, unde, în mod interesant, nu avem o figura etymologica, verbul folosit fiind *οἰνοφλυγέω* „a se umfla de vin", iar substantivul, *μέθη* „beţie", dar nu se regăseşte în Franeker). Astfel, în cazul acestui verset traducătorul Bibliei de la Blaj

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

are două opţiuni: fie redă în mod fidel perechea verb–complement direct intern din BB.1688, fie omite întregul verset, aşa cum au procedat traducătorii Sfintelor Scripturi al căror nume nu este precizat[19]. Samuil Micu optează pentru prima opţiune, dar introduce o modificare sau ajustare aparent mică dar care se dovedeşte a fi semnificativă din punct de vedere lingvistic: renunţă la complementul direct intern. Ţinând cont de faptul că trebuie făcută o distincţie între omisiunea nejustificată şi cea justificată ca strategie de traducere, determinată de necesităţi lingvistice (Catană-Spenchiu 2011: 78, 2012b: 349), în cazul de faţă remarcăm faptul că opţiunea de a omite voit complementul direct intern nu alterează sensul propoziţiei şi nu creează o zonă obscură în traducere. Dimpotrivă, versetul este mai puţin redundant în absenţa complementului direct intern, care în versetul corespondent din BB.1688 are funcţia de a intensifica acţiunea verbului, având în vedere faptul că *a se îmbăta* (derivat din prefixul *îm-*, adjectivul *beat* şi sufixul *-a*, şi având sensul de *a deveni beat*) este un verb rezultativ (Rappaport Hovav şi Levin 2010) sau un verb de schimbare de stare inerent telic (Farkas 2013: 278, 281), deci complementul intern nu poate avea nici interpretare eventivă, nici sens rezultativ (vezi mai sus)[20].

Acest ultim caz mai izolat aduce un argument în favoarea ideii potrivit căreia în primele texte, în special cele religioase, complementele interne au o frecvenţă foarte mare dar, treptat, ele sunt înlocuite cu sinonime sau chiar eliminate în totalitate (Frâncu 2009: 180, 357).

5.3. INOVAŢIE ÎN BB.1688 ŞI B.1795. NIVEL SINTACTIC

Inovaţia cea mai semnificativă la nivel sintactic se rezumă la acele cazuri unde complementul nu este exprimat printr-un grup nominal, ci printr-un grup prepoziţional adjunct introdus de prepoziţia *cu* ((56), (57), (59), (60)) sau, mai rar, *în* (58) (vezi şi exemplele (45)–(47), respectiv nota de subsol (18)):

(56) a. *şi* ***să rugară rugile*** (BB.1688)
b. *şi* ***s-au rugat*** *cu* ***rugăciuni*** (B.1795) (Iona 1, 15/16)
(57) a. ***să curăţască curăţia*** *Domnului* (BB.1688)
b. ***să se curăţască*** *cu* ***curăţenie*** *Domnului* (B.1795) (Num 6, 2)
(58) a. ***lăcaşul*** *carele* ***au lăcuit*** *întru oameni* (BB.1688)
b. ***lăcaşul*** *în carе* ***au lăcuit*** *întru oameni* (B.1795) (Ps 77, 66)

[19] Aşa cum am menţionat deja, printre izvoarele pe care le-a utilizat Samuil Micu se află în primul rând BB.1688 şi *Septuaginta* lui Lambert Bos, dar au existat şi alte surse (secundare), vezi Pavel (2007: 96–104), Munteanu (2008a: 21–26) sau Catană-Spenchiu (2012a: 1087–1093; 2012b: 337–340) pentru un rezumat excelent.

[20] Un argument în favoarea acestei idei este dat de construcţia rezultativă *a se îmbăta criţă/lulea/tun*, unde predicatul rezultativ *criţă/lulea/tun* este interpretat nu ca un element care delimitează acţiunea verbului (fiindcă avem un verb rezultativ), ci doar unul care specifică/lexicalizează starea care rezultă din acţiunea verbului sau care intensifică acţiunea verbului (Farkas 2013: 281).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

(59) a. ***botezul*** *carele Eu* ***Mă botezu*** (BB.1688)
b. ***botezul*** *cu carele Eu Mă* ***botez*** (B.1795) (Mt 20, 23)
(60) a. ***mă miraiu*** *văzînd pre ea* ***mirare*** *mare* (BB.1688)
b. ***m-am mirat*** *văzându-o cu* ***mirare*** *mare* (B.1795) (Ap 17, 6)

În primele două cazuri, unde avem versete din Vechiul Testament şi ştim că textul grec care a stat la baza B.1795 este *Septuaginta* Franeker, observăm că în textul grec nu avem prepoziţia *cu* (*καὶ εὔξαντο τὰς εὐχάς* „s-au rugat rugăciunile”, respectiv *ἁφαγνίσασθαι ἁγνείαν Κυρίῳ* „(lit.) să se purifice purificare Domnului”). În aceste exemple este vorba despre inovaţie, deoarece în textul grecesc care a constituit drept izvor principal pentru traducerea Bibliei din 1795 versetele corespondente nu conţin prepoziţia *cu* (sau alte prepoziţii). În al treilea caz, în greacă se foloseşte adverbul *οὗ* „unde” (*σκήνωμα αὐτοῦ οὗ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις*), tradus de Samuil Micu prin *în care*. În ultimele două cazuri, unde avem versete din Noul Testament, notăm că în ediţia Frankfurt complementul intern este în ambele cazuri în acuzativ şi nu este precedat de prepoziţie (*Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε·*, respectiv *Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα*), prezenţa prepoziţiei *cu* în primul caz fiind exprimată de regimul verbului *a se boteza* în română. Această „nepotrivire” aparent nesemnificativă între unul şi acelaşi verset din BB.1688 şi B.1795 se datorează nu faptului că există două versiuni greceşti diferite care au constituit drept izvor principal pentru traducerea acestor două texte româneşti, ci prezenţa prepoziţiei *cu* în B.1795 se datorează regimului verbului *a se boteza* în română, inovaţie introdusă nu din exterior ci din interior.

Această strategie este foarte frecvent utilizată în exprimarea acestui tip de complement în stadiul actual al limbilor romanice (Melloni şi Masini 2017: 222–223), şi, prin urmare, se găseşte şi în traducerile mai recente ale acestor exemple în Sfânta Scriptură (B.2001):

(61) a. ***locaşul*** *Său în care* ***locuise*** *printre oameni* (Ps 77, 60)[21]
b. ***botezul*** *cu care Eu Mă* ***botez*** (Mt 20, 23)
c. *văzând-o eu, cu mare* ***mirare m’am mirat*** (Ap 17, 6)

Pe de o parte, observăm înlocuirea treptată a complementelor interne exprimate printr-un grup nominal cu complemente interne exprimate printr-un grup prepoziţional adjunct introdus de prepoziţia *cu* sau de alte prepoziţii. Deoarece vorbim de o metodă foarte des folosită în general în limbile romanice (Melloni şi Masini 2017: 223), construirea structurilor pleonastice devine mai accesibilă şi uşoară în limba română contemporană (vezi **a zâmbi un zâmbet ciudat – a zâmbi cu un zâmbet ciudat*, **a se bucura o bucurie mare – a se bucura cu o bucurie mare* etc.).

[21] Exemplele din (56) şi (57) nu au un corespondent cu complement direct intern în B.2001 (vezi *I-au făcut făgăduinţe*, respectiv *să trăiască’n curăţie pentru Domnul*).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Pe de altă parte, înlocuirea treptată a complementelor secundare interne exprimate printr-un grup nominal cu complemente exprimate printr-un grup prepoziţional adjunct confirmă ideea formulată de Pană Dindelegan (2014: 34–35, 2016: 148–149), potrivit căreia complementul secundar intern dispare treptat din limba română.

(62) a. ***blagoslovenia*** *ce l-****au blagoslovit*** *pre dînsul tatul lui* (BB.1688)
b. ***binecuvântarea*** *cu carea l-****au binecuvântat*** *pre el tatăl său* (B.1795) (Fc 27, 41)

Nu considerăm că în acest caz această schimbare sintactică se datorează în primul rând faptului că vorbim de două versiuni greceşti diferite care au constituit drept sursă pentru traducerea celor două texte româneşti. Este vorba mai degrabă de efortul şi preocuparea lui Samuil Micu de a realiza o traducere adecvată care să respecte normele limbii române şi să reflecte stadiul de evoluţie al acestei limbi de la sfârşitul secolului al XVIII-lea.

Dar aşa cum atestă următoarele perechi de exemple, construite cu unul şi acelaşi verb şi complement intern, deocamdată putem vorbi doar de o primă etapă a acestui proces, care vizează numai o parte din verbe şi doar în anumite cazuri:

(63) a. ***să bucurară bucurie*** *mare foarte* (BB.1688)
b. ***s-au bucurat*** *cu* ***bucurie*** *mare foarte* (B.1795) (Mt 2, 10)
(64) a. ***să bucură*** *Iona pentru tigvă* ***bucurie*** *mare* (BB.1688)
b. ***s-au bucurat*** *Iona pentru cucurbetă* ***bucurie*** *mare* (B.1795) (Iona 4, 7)

Pe când în (63) nu există nicio prepoziţie în *Septuaginta* Frankfurt (*ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.*, lit. „s-au bucurat bucurie mare foarte") dar prepoziţia *cu* apare în versetul corespondent în textul Bibliei de la Blaj, în (64) complementul direct intern exprimat printr-un grup nominal în textul grecesc este redat printr-un grup nominal în B.1795.

În această secţiune, am trecut în revistă modificările cele mai importante introduse în construcţiile cu complement intern în B.1795. Am remarcat nu numai fidelitatea acestor construcţii faţă de structurile corespondente din prima versiune (BB.1688), dar şi introducerea unor schimbări semnificative la nivel lexical (verbe uşoare, sinonime/hiponime) şi sintactic (grupuri prepoziţionale cu statut de adjunct, introduse în primul rând prin prepoziţia *cu*).

6. CONCLUZIE

Scopul acestui studiu lingvistic a fost de a examina şi de a compara trăsăturile sintactice şi semantice ale construcţiilor cu complement intern în cele două versiuni

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

ale Bibliei: BB.1688 şi B.1795. În analiza noastră am văzut că structurile cu un complement intern sunt prezente într-un număr foarte mare în BB.1688, care aparţine perioadei limbii române vechi, dar şi în B.1795, cu schimbări semnificative la nivel lexical (introducerea de verbe uşoare, sinonime/hiponime, pentru a evita tautologia) şi sintactic (grupuri prepoziţionale cu statut de adjunct, introduse prin *cu* sau alte prepoziţii). Cu introducerea acestor modificări, în B.1795 se constată deja tendinţa treptată de a evita sau a înlocui (o parte din) aceste structuri. Deşi, într-o accepţie mai largă, în ciuda acestor modificări, aceste structuri se înscriu în categoria construcţiilor pleonastice, lipsa înrudirii lexicale şi semantice sau înlocuirea grupului nominal cu un grup prepoziţional duce la o extindere a clasei de construcţii cu complement direct intern. Conform aşteptărilor, B.1795 se dovedeşte a fi mai apropiată de normele actuale ale limbii române, schimbările introduse în această versiune putând fi regăsite şi în traducerile mai recente ale Bibliei (B.2001 şi B.2013).

SURSE

Alecsandri, V., [1850] 1965, „Curcile”, în *Opere I. Poezii, Doine, Lăcrimioare, Suvenire, Mărgăritărele*. Bucureşti: Editura Academiei Republicii Populare Române.

Bacovia, G., [1927] 1994, „Sepulcre violate”, în *Opere*. Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Române.

Biblia (B.2001), Biblia sau Sfânta Scriptură. Ediţie jubiliară a Sfântului Sinod/versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania. Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

Biblia (B.2013), Biblia. Traducere, introduceri şi note: pr. Alois Bulai, pr. Eduard Patraşcu, Departamentul de Cercetare Biblică, Iaşi, 2013.

Biblia de la Blaj (B.1795), Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi şi a ceii noao, Blaj, 1795.

Biblia de la Bucureşti (BB.1688), Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Tării Româneşti. Retipărită după 300 de ani, în fascimil şi transcriere, cu aprobarea Sfântului Sinod şi cu binecuvântarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988.

Biblia Vulgata, [1760-1761] 2005, ediţie princeps după manuscris inedit, coordonatori Ioan Chindriş şi Niculina Iacob, vol. I–V. Bucureşti, Editura Academiei Române.

Eminescu, M., [1866] 1995, „De-aş avea”, în *Opere I, Poezii (1)*. Bucureşti: Editura „Grai şi suflet – cultura naţională”.

Septuaginta Frankfurt, 1597, Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti. Omnia. Francofurti, apud Andreae Wecheli heredes.

Septuaginta Franeker, 1709, Vetus Testamentum ex versione Septuaginta interpretum. Secundum exemplar Vaticanum Romae editum, Accuratissime denuo recognitum, Summa cura edidit Lambertus Bos, Franequerae. Excudit Francisus Halma.

Noul Testament de la Bălgrad, 1648, Tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ştefan, Mitropolitul Transilvaniei, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, 1988.

Sfinte rugăciuni ale creştinului ortodox. 2009. Carte tipărită cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei şi Rădăuţilor. Mănăstirea Sihăstria Putnei. Ediţia a treia.

Teodorescu, G. Dem., [1883] 2008, „Meşterul Manole”, în *Balade populare*. Bucureşti: Editura Art. Ediţia a 2-a.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

REFERINȚE

Arvinte, V., 2006, *Construcţii perifrastice în* Biblia de la Bucureşti (1688), *în ms. 45 şi ms. 4389*, în V. Arvinte, *Studii de istorie a limbii române*. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 180–184.

Avram, M., 2001, *Gramatica pentru toţi*. Bucureşti: Humanitas. Ediția a III-a.

Bejan, D., 1972, „Relaţia internă frecventă în sintaxa limbii vechi", *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, 1 (17), 93–99.

Brâncuş, G., M. Saramandu, 1998, *Gramatica limbii române. Morfologia*. Bucureşti: Atos. Volumul I.

Butt, M., 2010, „The Light Verb Jungle: Still Hacking Away", în M. Amberber, B. Bake, M. Harvey (eds.), *Complex Predicates: Cross-linguistic Perspectives on Event Structure*. Cambridge: Cambridge University Press, 48–78.

Butt, M., W. Geuder, 2001, „On the (semi)lexical status of light verbs", în N. Corver, H. van Riemsdijk (eds.), *Semi-lexical Categories: The Function of Content Words and the Content of Function Words*. Berlin: Mouton de Gruyter, 323–370.

Catană-Spenchiu, A.-V., 2011, „Aspecte ale traducerii în *Biblia de la Bucureşti* (1688) şi în revizia lui Samuil Micu din 1795", în E. Munteanu *et al.* (eds.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică şi traductologie. Lucrările Simpozionului Naţional* Explorări în tradiţia biblică românească şi europeană. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 61–84.

Catană-Spenchiu, A.-V., 2012a, „Între *Biblia de la Bucureşti* (1688) şi revizia din 1795 a lui Samuil Micu. Probleme de traducere", în I. Boldea (ed.), *The Proceedings of the International Conference "Communication, Context, Interdisciplinarity Congress*. Târgu-Mureș: Editura Universităţii Petru Maior, 1087–1110.

Catană-Spenchiu, A.-V., 2012b, „*Biblia de la Blaj* (1795) şi problematica traducerii", în E. Munteanu *et al*. (eds.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică şi traductologie II. Lucrările Simpozionului Naţional* Explorări în tradiţia biblică românească şi europeană. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 337–357.

Chivu, G., 1995, „O variantă ignorată a românei literare moderne – limbajul bisericesc", *Limba română*, XLIV, 9–12, 445–453.

Chivu, G., 1997, *Civilizaţie şi cultură. Consideraţii asupra limbajului bisericesc actual*. Bucureşti: Editura Academiei Române.

Cornilescu, A., 2004, „On Aspect and Case: Investigating Romanian Nominalizations", în J. Guéron, J. Lecarme (eds.), *The Syntax of Time*. Cambridge, MA: The MIT Press, 75–114.

Diesing, M., 1998, „Light verbs and the syntax of aspect in Yiddish", *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 1, 119–156.

Dimitriu, C., 2002, *Tratat de gramatică a Limbii Române. 2 Sintaxa*. Iaşi: Institutul European.

Dragomirescu, A., 2010, *Ergativitatea: tipologie, sintaxă, semantică.* Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

Dragomirescu, A., 2013, „Intransitive verbs", în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Grammar of Romanian*. Oxford: Oxford University Press, 72–82.

Dragomirescu, A., A. Nicolae, 2013, „L'objet interne en roumain: description, évolution et comparaison entre les langues romanes", în E. Casanova Herrero, C. Calvo Rigual (eds.), *Actas del XXVI Congreso Internacional de Lingüística y de Filología Románicas*. Berlin: Walter de Gruyter, 147–158. Volume II.

Farkas, I.-Á., 2013, *Resultative Constructions in English and Romanian. A Comparative Analysis*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Frâncu, C., 2009, *Gramatica limbii române vechi* (1521–1780). Iaşi: Casa Editorială Demiurg.

Gamanovich, A., 2001, *Grammar of the Church Slavonic language*. Jordanville NY: Holy Trinity Monastery.

Gianollo, C., N. Lavidas, 2013, „Cognate Adverbials and Case in the History of Greek", *Studies in Greek Linguistics* 33, 61–75.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Guruianu, V., 2005, *Sintaxa textelor româneşti originale din secolul al XVI-lea. Sintaxa propoziţiei*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.
Hay, J., C. Kennedy, B. Levin, 1999, „Scalar Structure Underlies Telicity in Degree Achievements", în T. Matthews, D. Strolovitch (eds.), *SALT IX*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 127–144.
Hill, V., Y. Roberge, 2006, „A locally determined verb typology", *Revue Roumaine de Linguistique* LI/1, 5–22.
Horita, Y., 1996, „English Cognate Object Constructions and their Transitivity", *English Linguistics* 13, 221–247.
Horrocks, G., M. Stavrou, 2010, „Morphological Aspect and the Function and Distribution of Cognate Objects across Languages", în M. Rappaport Hovav, E. Doron, I. Sichel (eds.). *Lexical Semantics, Syntax and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press, 284–308.
Irimia, D., 1999, *Introducere în stilistică*. Iaşi: Polirom.
Jespersen, O., 1965, *A Modern English Grammar on Historical Principles, Part VI, Morphology.* London: George Allen and Unwin Ltd.
Jones, M. A., 1988, „Cognate objects and the Case-filter", *Journal of Linguistics* (1) 24, 89–110.
Kearns, K., 1988, „Light verbs in English", ms, MIT.
Kuno, S., K. Takami, 2004, *Functional Constraints in Grammar. On the unergative–unaccusative distinction.* Amsterdam: John Benjamins.
Lavidas, N., 2013a. „Null and cognate objects and changes in (in)transitivity. Evidence from the history of English", *Acta Linguistica Hungarica* 1 (60), 69–106.
Lavidas, N., 2013b, „Unaccusativity and the diachrony of null and cognate objects in Greek", în E. van Gelderen, M. Cennamo, J. Barðdal (eds.), *Argument Structure in Flux. The Naples-Capri Papers*. Amsterdam: John Benjamins, 307–341.
Lavidas, N., 2018, „Cognate noun constructions in Early Modern English. The case of Tyndale's New Testament", în H. Cuyckens, H. De Smet, L. Heyvaert, C. Maekelberghe (eds.), *Explorations in English Historical Syntax*. Amsterdam: John Benjamins, 51–76.
Loría-Rivel, G.-A., 2004, *Pentateuhul. Probleme de traducere a textului biblic*. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza".
Massam, D., 1990, Cognate objects as thematic objects. *Canadian Journal of Linguistics* 35, 161-190.
Melloni, C., F. Masini, 2017, „Cognate constructions in Italian and beyond", în L. Hellan, A. Malchukov, M. Cennamo (eds.). *Contrastive studies in verbal valency*. Amsterdam: John Benjamins, 219–250.
Mittwoch, A., 1998, „Cognate Objects as Reflections of Davidsonian Event Arguments", în S. Rothstein (ed.), *Events and Grammar*. Dordrecht: Kluwer, 309–332.
Moltmann, F., 1989, „Nominal and Clausal Event Predicates", în C. Wiltshire, R. Graczyk, B. Music (eds.), *Papers from the 25th Annual Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society (CLS)* 25, Chicago IL: The University of Chicago Press, 300–314.
Munteanu, E., 2008a, *Lexicologie biblică românească*. Bucureşti: Humanitas.
Munteanu, E., 2008b, „Biblia de la Bucureşti (1688) în raport cu versiunile ulterioare ale Sfintei Scripturi în limba română. Un punct de vedere filologic", în M. Vizitiu (ed.), *Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie, izvoare ale vieţii veşnice*. Iaşi: Trinitas, 111–134.
Nicula Paraschiv, I., D. Niculescu, 2016, „Cognate objects and other pleonastic constructions", în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Syntax of Old Romanian*. Oxford: Oxford University Press, 605–611.
Pană Dindelegan, G., 2014, „Direct and secondary object ditransitive structures in Old Romanian", *Linguistica Atlantica* (2) 33, 25–37.
Pană Dindelegan, G., 2016, „The secondary direct object", în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Syntax of Old Romanian.* Oxford: Oxford University Press, 143–149.
Pavel, E., 2007, *Între filologie şi bibliofilie*. Cluj-Napoca: Apostrof.
Pomian, I., 2015, „Funcţiile sintactice „interne" – o certitudine?", *Dacoromania* 1 (XX), 83–94.
Puigdollers Real, C., 2008, „The nature of cognate objects. A syntactic approach", în S. Blaho, C. Constantinescu, B. Le Bruyn (eds.), *Proceedings of ConSOLE XVI.* Leiden: University of Leiden, 157–178.

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)

Rappaport Hovav, M., B. Levin, 2010, „Reflections on manner/result complementarity", în M. Rappaport Hovav, E. Doron, şi I. Sichel (eds.), *Lexical Semantics, Syntax, and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press, 21–38.
de Swart, P., 2007, Cross-linguistic Variation in Object Marking. Doctoral dissertation. LOT Publications.
Teleoacă, D.-L., 2012, „Particularităţi morfosintactice ale textului contemporan de rugăciune (II)", *Limba română* (Chişinău) 3–4 (XXII), 169–177.
Teleoacă, D.-L., 2013, „Structuri poetico-retorice în textul psalmic modern: construcţii intensive şi tautologice", *Limba română* (Chişinău) 7–8 (XXIII), 128–143.
Teleoacă, D.-L., 2017a, „Particularităţi ale limbajului bisericesc (actual)", *Limba română* LXVI, 4, 527–540.
Teleoacă, D.-L., 2017b, *Semiotica discursului bisericesc. Probleme de poetică, stilistică şi retorică*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.
Todoran, S., 2008, „Prefeţele Bibliei de la Bucureşti (1688). Importanţa lor pentru dezvoltarea limbii literare române", în M. Vizitiu (ed.), *Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie, izvoare ale vieţii veşnice*. Iaşi: Trinitas, 84–97.
Zafiu, R., 2001, *Diversitate stilistică în româna actuală*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti.

Abstract

The aim of this linguistic study is to examine and compare the syntactic and semantic features of cognate object constructions in two biblical versions: *Biblia de la Bucureşti* (BB.1688) and *Biblia de la Blaj* (B.1795). Our analysis is constrained to one single period in the historical evolution of Romanian cognate objects, which is approached from the perspective of tradition and innovation, based on the two above-mentioned texts. Our analysis confirms the idea put forth in previous linguistic studies, according to which there is a wide variety of cognate object constructions in the (religious and implicitly also in the Holy Bible) texts that belong to the Old Romanian period (1500–1780, represented in this contrastive study by BB.1688) but, as we will see, with significant changes introduced at word and phrase level, also in the texts that belong to the following period of the Romanian language (represented in this analysis by B.1795). Thus, the text from 1795 foreshadows the current norms of the Romanian language, these changes also being present in more recent translations of the Holy Bible (B.2001 and B.2013).

BDD-A32492 © 2021 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:55:17 UTC)